

هویت های جدید واقعی و مجازی: مطالعه کاربران اینترنتی دانشجویان با جنسیت و قومیت متفاوت

محمد رشید صوفی

دانشجوی کارشناسی ارشد ارتباطات دانشگاه تهران mrsoofi@gmail.com

چکیده:

هویت واقعی و عینی ما در جهان واقعی به وسیله عواملی مانند ملیت، نژاد، طبقه، محل تولد، شغل و سطح تحصیلات که کنترل آنها سخت و یا از اختیار ما خارج است، تعیین می شود و در واقع تغییر ناپذیر یا دارای انعطاف پذیری کمی است. اما در مقابل، در جهان مجازی اینترنت از طریق هویت های مجازی، قادر و آزاد هستیم که خودمان را آنطور که دوست داریم بازتعریف کنیم. ادعای این مقاله این است که اگرچه بعضی از مردم ترجیح می دهند از هویت های واقعی خود بر روی شبکه اینترنت استفاده کنند، اما اکثریت آنان متمایل هستند که با استفاده از اطلاعات هویتی غیر واقعی در فضای اینترنت به تعامل بپردازند. در این راستا طی یک پرسشنامه با پرسش های بسته و باز در بین دانشجویانی از دو جنس زن و مرد از دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در حلقه نخست در پی اطلاع از میزان تمایل افراد به تجربه کردن هویت های غیر واقعی بوده و در درجه دوم در پی یافتن پاسخ به چرایی و تبیین این مسئله می باشد. تعریف گافمن از "خود" و نظریه او مبنی بر اینکه "چگونه افراد در موقعیت های مختلف اجتماعی "خود"ها و نقش های مختلفی را اختیار می کنند" به عنوان نظریه مبنایی این مقاله در نظر گرفته شده است و بر تئوری وی این تعمیم را اضافه کرده ام که فضای مجازی اینترنت با قابلیت های ویژه اش افراد را قادر می سازد که علاوه بر اختیار کردن خودها و نقش های متفاوت در موقعیت های اجتماعی متفاوت بتوانند "هویت" های متفاوتی را برای خود خلق کنند.

کلید واژه ها: هویت، خود، اینترنت، فضای مجازی، رفتار ارتباطی

مقدمه

امروزه، افراد بسیاری از تعاملات خود را در جهان مجازی انجام می دهند و این جهان مجازی به اندازه ای جذاب عمل کرده است که چه بسا بسیاری از افراد بیشتر اوقات خود را در آن جهان به سر می برند تا در این جهان عینی و ملموس. این امر به نوبه خود - و البته با توجه به قابلیت هایی که این جهان مجازی دارد - باعث شده است که افراد به این فکر بیافتند تا کل هویت خود یا ابعادی از آن را آنطور که خود دوست دارند تغییر دهند و بازتعریف کنند و با این هویت های تغییر یافته به تعامل در این جهان مجازی بپردازند. مید(۱۹۲۴) از جمله اولین کسانی است که به بحث و بررسی موضوع تغییر "خود" و "هویت" در تعاملات جهان واقعی و عینی پرداخته است. گافمن(۱۹۵۹) در ادامه بررسی ها و مطالعات مید، ایده و نظریه ای پیرامون اینکه افراد در موقعیت های مختلف اجتماعی "خود"های مختلف و متناسب با آن موقعیت را اختیار می کنند، را مطرح کرد، که این نظریه به عنوان نظریه بنیادی این مقاله در نظر گرفته شده است و بر اساس آن این ایده جدید مطرح شده است که در جهان مجازی اینترنت و به واسطه قابلیت های آن افراد نه تنها در موقعیت های مجازی مختلف خود های متفاوتی را اختیار می کنند، بلکه قادر به اختیار کردن هویت های کاملاً جدیدی آنطور که خود دوست دارند، هستند و بیشتر کاربران اینترنتی این تمایل را دارند که از این قابلیت و امکان استفاده کرده و برای خود هویت های جدیدی را پایه ریزی کنند.

در راستای مسیر اصلی این مقاله، ابتدا مفاهیمی مانند "خود" و "هویت" مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. کلیاتی در مورد اینترنت و قابلیت ها و کاربردهای آن از مباحث بعدی مطرح در این مقاله است. سپس به طور ادغامی مباحث هویت و تاثیر پذیرفتن آن از اینترنت در راستای ایده جدیدی که در این مقاله مطرح شده است، بسط داده می شود. قسمت پایانی این مقاله که در واقع نقطه قوت این مقاله است به تحقیقی کمی و کیفی می پردازد که در پی کسب شناخت توصیفی و تبیینی نسبت به عملکرد افراد در ارتباط با هویت شان در جهان مجازی اینترنت است.

کلیاتی پیرامون هویت

فرهنگ لغت آکسفورد(۲۰۰۲) هویت را به صورت زیر تعریف می کند "خصوصیات، احساسات و باورهایی که باعث تمایز افراد از یکدیگر می شود" هویت یک شخص نامیده می شود(ومیر، ۶۴۲: ۲۰۰۲). فرهنگ لغت های دیگر به هویت به عنوان "شرایط لازم برای یک شخص خاص بودن" اشاره کرده اند و در مقابل این تعاریف، هویت در مباحث های پسا مدرنی با تساهل و تسامح بیشتری تعریف شده است. استوارت هال به عنوان یکی از پسا مدرنیست های مطرح اعتقاد دارد که "هویت ها ... پیوسته های موقتی و گذرای سوزیه هستند که کنش های پراکنده ای را برای ما به ارمغان می آورند" و این تعریف به این معناست که در حقیقت نمی توان از هویت های ثابت حرف زد(متیو، ۱۶:۲۰۰۰).

در کل بحث های پیرامون هویت را می توان در دو قالب اصلی "روان پویایی" و جامعه شناختی " مطرح کرد. نیرو محرکه هر دو سنت برای به چالش کشیدن فهم بنیادی هویت در تکاپو بوده است، هر دو قالب هسته و جوهره ای تحت عنوان "من واقعی" را برای هویت قائل هستند که منسجم بوده و در طول زندگی تقریباً بدون تغییر باقی می ماند(مارشال، ۱۹۹۸). در مقابل این نگاه، هر دو سنت بر بعد ابداعی و قابل ساخت هویت نیز به درجات مختلف تأکید دارند. به هدف دور نشدن از مسیر اصلی این مقاله از قالب روان پویایی هویت اغماض کرده و در مقابل بعد جامعه شناختی آن به طور کامل بسط داده می شود.

سنت جامعه شناختی هویت مربوط به "عامل گرایی نمادین" بوده و ریشه در تئوری واقع گرایانه "خود" که توسط اندیشمندانی چون ویلیام جیمز و جورج هربرت مید مورد بحث قرار گرفته است، دارد. "خود" یک ظرفیت متمایز انسانی است که افراد را قادر می سازد تا به سرشت خود و جهان اجتماعی شان به واسطه ارتباط و زبان تعمق کنند(مارشال، ۱۹۹۸). جیمز و مید هر دو به "خود" به عنوان فرایندی با دو بعد می نگرند: "من درونی" که داناتر، درونی، ذهنی، خلاق، تعیین کننده و کمتر قابل شناخت است و "من بیرونی" که شناخته شده تر، بیرونی، تعیین شده و جنبه اجتماعی "خود" است. در این حالت تعیین هویت نوعی فرایند نامگذاری و به طور ذهنی خود را در طبقه بندی های اجتماعی قرار دادن می باشد که در این فرایند زبان نقش مرکزی پیدا می کند.

خود و تعامل

بحث هایی که به "خود" و قبول مسئولیت کردن در قبال اعمال "شخصی" پرداخته اند، به بخشی از بحث های تئوریک فلسفی، جامعه شناختی و روانشناختی طی یک دوره بلند مدت دو هزار ساله تبدیل گشته اند. در دایره المعارف ویکیپدیا (۲۰۰۶) در توضیح اصطلاح "خود" بیان می کند که این اصطلاح در بین نظریه پردازان از رشته های مختلف علمی معانی و کاربردهای متفاوتی را به خود می گیرد؛ در حالت کلی "خود" به شخصیت آگاه و انعکاسی یک فرد اشاره دارد.

مید(۱۹۳۴) در فرایند شکل گیری "خود" اولویت را به تعامل اجتماعی داده و توضیح می دهد که فرایند شکل گیری "خود" قبل از برقرار ارتباط و تعامل وجود نداشته و ارتباط جزء لاینفک کل این فرایند است. از نظر مید، جوهره "خود" ذهنی است و در ایما و اشاره هایی که در گفتگوها مورد استفاده قرار می گیرند، نهفته است؛ چرا که این ایما و اشاره ها تفکر شخص را تشکیل می دهند. پس بنابراین ریشه و اساس "خود"، مانند تفکر، اجتماعی است(وودوارد، ۲۰۰۲:۸).

می توان گفت که "خود"ی که مد نظر مید است دارای چندین "خود" است به این دلیل که ما در زندگی اجتماعی با زندگی روزمره خود در موقعیت های مختلف اجتماعی قرار گرفته و برای برقراری ارتباط در آنها مجبوریم که "خود"های متفاوتی را به نمایش بگذاریم. از این نظر، "خود" در بافت وضعیت های مختلف اجتماعی شکل گرفته و واکنش های متفاوتی را می طلبد(وودوارد، ۲۰۰۲:۹). به عبارت دیگر "خود" یا "خود"های مید به واسطه فرایند تصور و خیالپردازی ایجاد می شوند. برای مثال کودکان فهم شان را از "خود" از طریق اختیار کردن نقش های دیگران از قبیل معلم ها یا والدین شان در بازی بطور تصویری گسترش می دهند. "خود" مید یک خود اجتماعی است اما "خود"ی که از طریق فرایندهای تصور فرد را به جامعه وصل کرده و شکل می گیرد.

اروین گافمن(۱۹۵۹) نظر و ایده مید در مورد "خود" را با تمرکز بر جهان اجتماعی بیرونی بسط و گسترش داد. او مفهوم "خود" را به داخل جهان اجتماعی آورده و برصحنه روابط اجتماعی قرار داد، البته خود مورد نظر گافمن تنها یک "خود" اجتماعی نیست، بلکه "خودی" است که موقعیت اجتماعی را به مانند نمایشنامه زندگی تک تک ما در نظرمی گیرد و در آن بالیده و نسبت به آن موقعیت های اجتماعی واکنش نشان می دهد. در واقع او از این نظر "خود" را، قابل مقایسه با یک بازیگر تئاتر می داند که نقش و یا نقش هایی از یک نمایشنامه را بازی می کند. به نظر گافمن، یک فرد برای ملاقات با افراد مختلف و تعامل های روزانه اش نیازمند مدیریت نقش می باشد. در نظر او جامعه هویت را به فرد اعطا می کند، جامعه از آن نگهداری می کند و هم او در آن تغییراتی اعمال می کند.

اینترنت و کاربران

کاربردهای مختلف و متنوعی برای برآورده کردن نیازهای عمومی و خاص کاربران اینترنتی ایجاد شده اند. با هدف دور نشدن از مسیر اصلی مقاله، تعدادی از کاربردهای اینترنت که به خلق موقعیت های اجتماعی متنوع مشابه محیط اجتماعی واقعی کمک کرده اند و اساس آنها بر تعامل و ارتباط استوار است را به اجمال توصیف می کنیم. کاربردهای وامکاناتی از قبیل: پست الکترونیکی، گروههای خبری، ام. یو. دی. ها، آی. آر. سی و هوم پیج های شخصی.

- پست الکترونیکی: پست الکترونیکی یا ایمیل به کاربران اجازه می دهد که برای یکدیگر پیام ارسال کرده و یا اطلاعات دیگر از قبیل فایل های دربردارنده متن، تصویر، کلیپ های صوتی - تصویری و برنامه های کامپیوتری را به پیام پیوست کرده و بفرستند(برگرفته از سایت ویکیپدیا (۲۰۰۶)).

- گروههای خبری: می توان گروههای مختلف را در فضاهای مجازی برای تبادل نظر بر روی موضوع های مختلف به وجود آورد. در هر حیطه موضوعی، تعدادی گروه به بحث و تبادل نظر می پردازد (برگرفته از سایت ویکیپدیا (۲۰۰۶)).

- ام. یو. دی. ها: کاربران را قادر می سازند تا فضاهای مجازی را که معمولاً بر متن استوارند برای خود ایجاد کرده

- واز کاربران دیگر برای حضور در آن فضا دعوت به عمل آورند(برگرفته از سایت ویکیپدیا (۲۰۰۶)).

- آی. آر. سی.: همزمان ترین تعاملات در فضای مجازی اینترنت در گفتگو های اینترنتی یا آی. آر. سی اتفاق می افتد.

آی. آر. سی. به کاربران اجازه می دهد تا در اتاق های مجازی گرد هم آمده و درباره موضوع های مشخص از طریق تایپ گفتگوها و یا با استفاده از میکروفون متصل به اینترنت با همدیگر صحبت کرده و در صورت نیاز با یکدیگر فایل هایی را رد و بدل کنند(سلوین، ۲۰۰۰:۳۵).

• **هوم پیج های شخصی:** چونگ (۲۰۰۰) هوم پیج های شخصی را یک سایت شبکه ای می داند که بوسیله یک فرد ایجاد شده و بر شخصیت و هویت نویسنده اش متمرکز است. اواعتماد دارد که هوم پیج ها محل عرضه و حکایت سربازی "خود" است. هوم پیج ها بوسیله یک سری امکانات از قبیل: بیوگرافی، لینک ها، عکس ها، اخبار به روز یا یادداشت های روزانه و غیره به عرضه و ارائه "خود" افراد به افراد خاص و یا به تمام کاربران اینترنتی جهان کمک می کنند(بل، ۲۰۰۱: ۱۱۷).

هویت و اینترنت

گافمن بر این باور است که یک فرد وقتی که در موقعیت های مختلف اجتماعی قرار می گیرد، سعی می کند که "خود"هایی متناسب با موقعیت مورد نظر را اختیار کند و نقش آن خود را به نحو احسن اجرا کند. او ادامه می دهد که این امر دقیقا مانند عملکرد یک بازیگر تئاتر است که نقش شخصیت های متفاوت را در یک تئاتر یا تئاتر های مختلف بازی می کند.

تمامی آنچه را که گافمن در مورد اختیار کردن نقش ها و هویت های مختلف از طرف افراد متفاوت بیان می کند در مورد جهان واقعی صدق می کند. اما آنچه را که من می خواهم در اینجا به آن اشاره کنم این است که افراد در موقعیت های اجتماعی جهان واقعی در اختیار کردن و اجرای "خود"ها و "هویت"های مختلف با محدودیت مواجه هستند، چرا که برای مثال یک فرد سفید پوست نمی تواند "خود" و "هویت" یک سیاه پوست و یا یک پسر نمی تواند خود و هویت یک دختر را اختیار و اجرا کند.

اما در موقعیت های اجتماعی مجازی که اینترنت در جهان مجازی خود فراهم می کند و به واسطه کاربرد ها و قابلیت های خاص اش، افراد قادر می شوند که نه تنها "خود"ها و نقشهای مختلف، بلکه حتی "هویت"های متفاوتی را بدون محدودیت و یا با محدودیت های بسیار کمتری در مقایسه با موقعیت های اجتماعی جهان واقعی اختیار کرده و اجرا کنند. برای مثال در یک اتاق گفتگو یک مرد می تواند خود را یک زن، یک سفید پوست خود را یک سیاه پوست و یا یک فرد فقیر خود را یک ثروتمند - و یا بالعکس - معرفی کرده و با این هویت های جدید بدون مشکل به تعامل با دیگران بپردازد. همه این موارد نشان دهنده انعطاف پذیری هویت ها در جهان مجازی اینترنت است.

در رابطه با رواج این نوع روش باز تعریف و برساخت هویت می توان به نظر رابرتسون (۱۳۸۰) در کتاب "جهانی شدن، تئوری های اجتماعی و فرهنگ جهانی" رجوع کرد. او در این زمینه بر این باور است که "با وجود اینکه هویت فردی و جمعی برساخته می شود، با این حال در هر دوره ای از زمان شیوه هایی به صورت شیوه غالب اما نه شیوه اجمالی برای برساختن هویت رایج می شود" (همان: ۲۱۱). حال می توان گفت که با پیدایش اینترنت و جهان مجازی که از راه آن خلق شده است، افراد این روش را برای بازتعریف هویت خودشان انتخاب کرده اند.

نکته بسیار مهم و چشمگیر دیگر در مورد هویت های آنلاینی که در جهان واقعی اصلا ممکن نیست و نشان دهنده حد بالای انعطاف پذیری هویت ها در دنیای مجازی است، اختیار کردن چندین "هویت" و "خود" در آن واحد است. به این معنا که افراد در جهان مجازی قادر هستند در یک لحظه دارای چندین هویت باشند. در آن واحد هم سفید پوست باشند و هم سرخ پوست، هم مرد باشند و هم زن، هم فرانسوی باشند و هم انگلیسی، هم یک بچه ۹ ساله باشند و هم یک سالخورده ۹۰ ساله. چیزی که در دنیای واقعی اصلا ممکن نیست و اگر هم باشد در حد اختیار کردن چندین "خود" است و نه چندین "هویت". در نهایت اینکه علاوه بر اینکه یک فرد می تواند چندین هویت داشته باشد، چندین فرد(مثلا یک گروه) نیز می توانند با استفاده از یک هویت یکسان در جهان مجازی به تعامل بپردازند.

هویت آنلاین در مقابل هویت آنلاین

در اینجا بعد از مباحثی که در بخش های بالا مطرح گردید می توان تعریف هایی را برای دو نوع هویت به اصطلاح آنلاین و آفلاین ارائه داد. در تعریف این دو نوع هویت می توان گفت که هویت آفلاینی در واقع معادل هویت واقعی و عینی ما است که به وسیله عواملی که کنترل آنها سخت و یا از اختیار انسان خارج است از قبیل نژاد، طبقه، محل تولد، شغل و سطح تحصیلات تعیین می شود. اما در مقابل، هویت آنلاینی بسیار انعطاف پذیرتر است؛ و منظور از آن هویتی اجتماعی است که کاربران اینترنتی در اجتماعات مجازی اینترنت برای خود پایه ریزی می کنند. افراد از راه هویت های آنلاینی آزاد هستند که خودشان را آنطور که دوست دارند بازتعریف کنند.

روش شناسی

اما آنچه که از دیدگاه جامعه شناسی و ارتباط شناسی در مورد تغییر "هویت" ها و "خود"ها در اینترنت مهم است به آن پرداخته شود، نه توانایی انجام آنها توسط افراد؛ بلکه میزان تمایل افراد جامعه به این امر و چرایی این مسئله است.

در این قسمت از مقاله به تحقیقی که در راستای پی بردن به میزان تمایل کاربران اینترنتی ایران به تغییر "هویت" و "خود" و همچنین تبیین این امر اختصاص داده شده است خواهیم پرداخت. این تحقیق بر پرسشنامه ای با ۱۱ سؤال بسته و ۴ سؤال باز استوار است. پرسش های بسته این پرسشنامه برای کسب شناخت نسبت به اینکه اولاً چه تعداد از کاربران نمونه، تغییر هویت را تجربه کرده اند و ثانیاً چه ابعادی از هویت بیشتر دستخوش تغییر بوده است و در نهایت کاربران برای چه اموری دست به تغییر هویت زده اند. سؤال های باز این پرسشنامه نیز با ۴ پرسش مختلف به چرایی این امر پرداخته و سعی دارد تا تبیینی نسبتا کامل ارائه دهد.

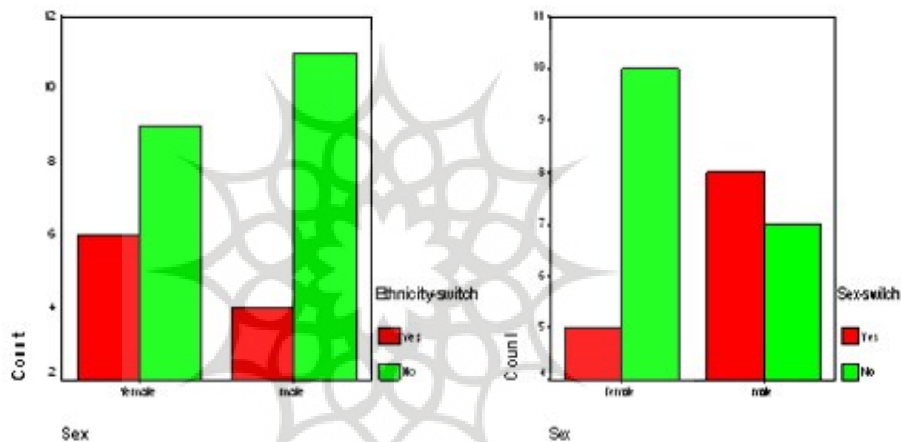
نمونه آماری این تحقیق بر اساس ترکیبی از روش نمونه گیری گلوله برفی و تصادفی ساده از دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران انتخاب شده اند. این نمونه شامل کاربران اینترنتی دانشجو از سه قومیت ترک، فارس و کرد(از هر قومیت ۱۰ نفر) می باشد که تعداد کلی آنها ۳۰ نفر بوده و از این تعداد ۱۵ نفر زن و ۱۵ نفر مرد هستند.

تحلیل سوال های بسته

تحلیل های سوال های بسته بیشتر بر نمایش نمودار است. به این صورت که در مرحله اول نمودارهایی که به بررسی تاثیر متغیر جنسیت (مرد و زن بودن) بر تغییر ابعادی از هویت پرداخته اند، ارائه می شود. در اینجا تغییر جنسیت، تغییر قومیت، تغییر ملیت، تغییر زبان و تغییر اسم در فضای مجازی اینترنت به عنوان تغییراتی که فرد می تواند در ابعادی از هویت خود اعمال کند، در نظر گرفته شده اند. سپس در مرحله بعد، به تحلیل نمودارهایی که به بررسی تاثیر متغیر قومیت پرداخته اند، می پردازم.

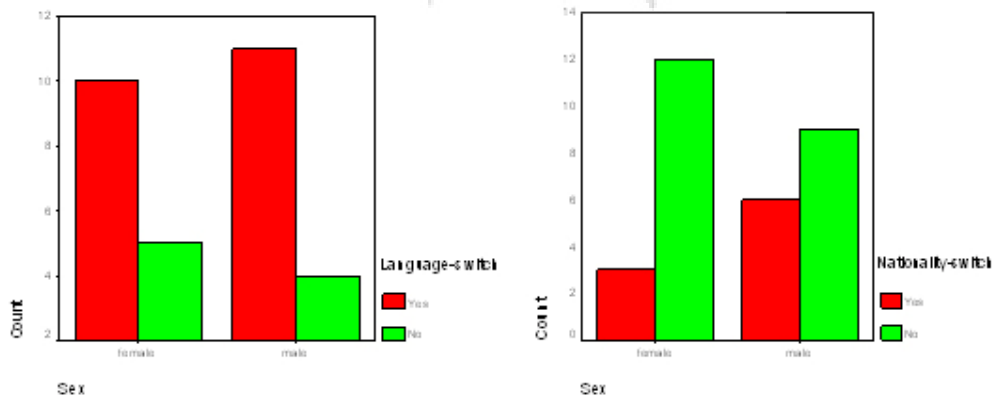
مرحله اول، تحلیل سوال های بسته بر اساس متغیر جنسیت

- همانطوری که در نمودار شماره ۱ مشاهده می کنید بر اساس متغیر جنسیت، مردان بیشتر از زنان (۸ نفر مرد و ۵ نفر زن) تغییر جنسیت را در تعاملات اینترنتی خود تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۲ همانطوری که مشاهده می کنید، زنان بیشتر از مردان (۶ نفر زن و ۴ نفر مرد) تغییر قومیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۳، مردان بیشتر از زنان (۶ نفر مرد و ۳ نفر زن) تغییر ملیت را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۴، همانطوری که می بینید، تفاوت محسوسی بین مردان و زنان وجود ندارد (۱۱ نفر مرد و ۱۰ نفر زن).
- در نمودار شماره ۵، مردان و زنان به یک اندازه تغییر اسم را تجربه کرده اند (۱۲ نفر مرد و ۱۲ نفر زن).

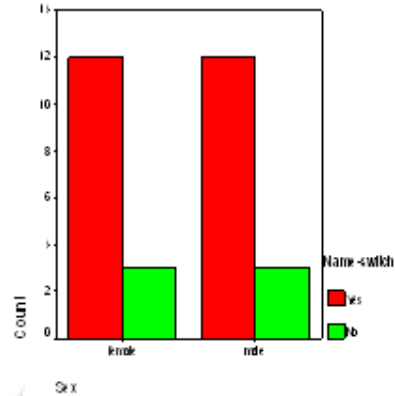
نمودار شماره ۱ (تاثیر متغیر جنسیت بر تغییر جنسیت) / نمودار شماره ۲ (تاثیر متغیر جنسیت بر تغییر قومیت)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

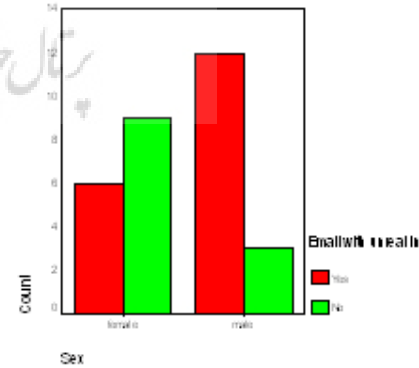
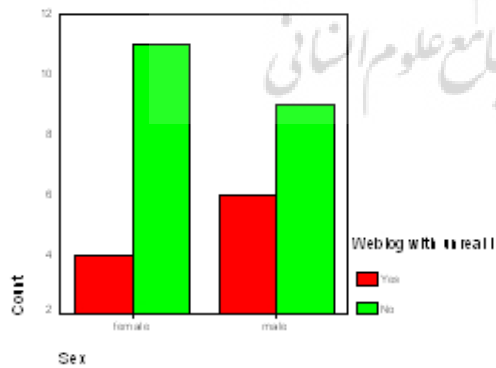
نمودار شماره ۳ (تاثیر متغییر جنسیت بر تغییر ملیت) // نمودار شماره ۴ (تاثیر متغییر جنسیت بر تغییر

زبان)

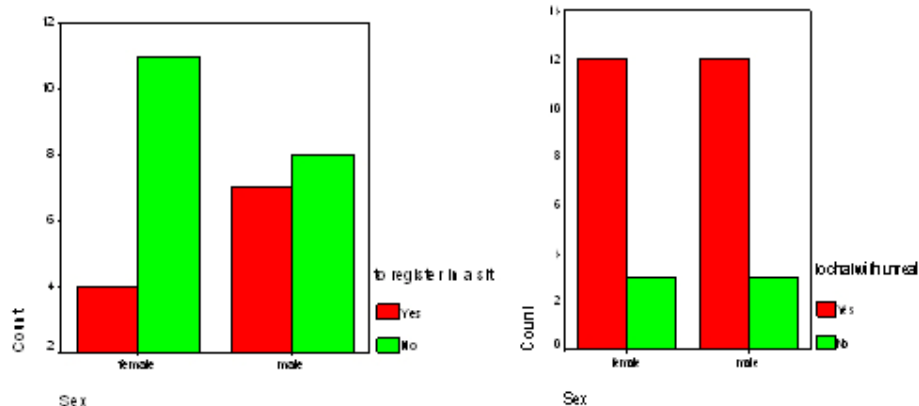

نمودار شماره ۵ (تاثیر متغییر جنسیت بر تغییر اسم)

- در نمودار شماره ۶ که به بررسی تاثیر متغییر جنسیت بر تجربه ایجاد ایمیل با مشخصات هویتی غیر واقعی (مثلا تغییر جنسیت، تغییر قومیت و غیره) می پردازد، تعداد بیشتری از مردان در مقایسه با زنان (۱۲ نفر مرد و ۸ نفر زن) ایجاد ایمیل با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۷ که به بررسی تاثیر متغییر جنسیت بر تجربه ایجاد وبلاگ با مشخصات هویتی غیر واقعی می پردازد، دوباره تعداد بیشتری از مردان در مقایسه با زنان (۶ نفر مرد و ۴ نفر زن) ایجاد وبلاگ با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۸ که به بررسی تاثیر متغییر جنسیت بر تجربه ثبت نام یا عضویت در يك سایت با مشخصات هویتی پردازد، زنان و مردان به تعداد مساوی (۱۲ نفر مرد و ۱۲ نفر زن) ثبت نام یا اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۹ که به بررسی تاثیر متغییر جنسیت بر تجربه ثبت نام یا عضویت در يك سایت با مشخصات هویتی غیر واقعی می پردازد، همانطوری که ملاحظه می شود تعداد بیشتری از مردان در مقایسه با زنان (۷ نفر مرد و ۴ نفر زن) ثبت نام یا اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.

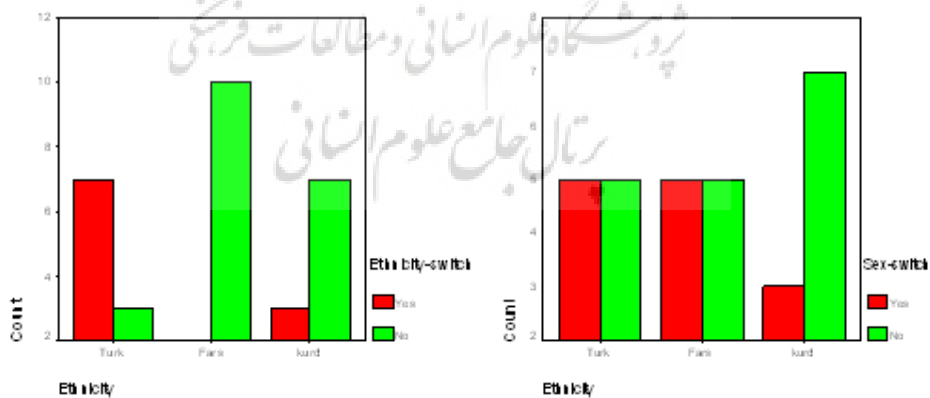
نمودار شماره ۶ نمودار شماره ۷

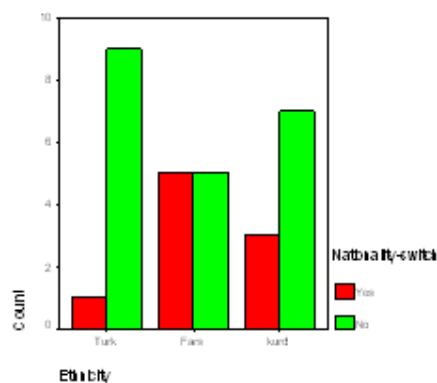
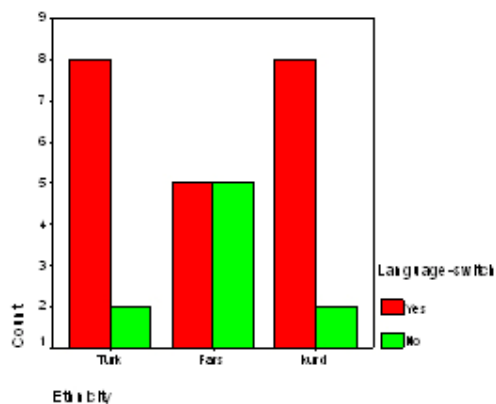
نمودار شماره ۸ نمودار شماره ۹

مرحله دوم، تحلیل سنوالاتی های بسته بر اساس متغیر قومیت

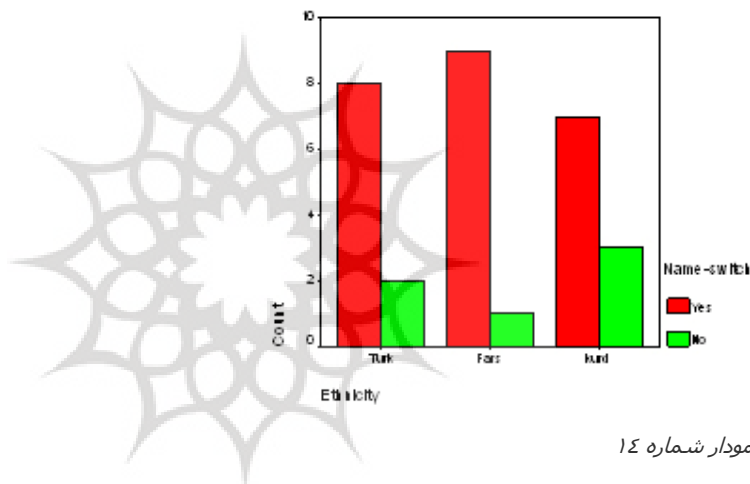
- در نمودار شماره ۱۰، همانطوری که مشاهده می کنید، فارس ها و ترک ها هر دوی به يك اندازه (ترک ها ۵ نفر و فارس ها ۵ نفر) و بیشتر از کردها (۳ نفر از ۱۰ نفر) تغییر جنسیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۱۱، همانطوری که مشاهده می کنید، ترک ها (۷ نفر از ۱۰ نفر) بیشتر از کردها (۳ نفر از ۱۰ نفر) تغییر قومیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده و در مقابل فارس ها هیچکدام شان تغییر قومیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه نکرده اند.
- در نمودار شماره ۱۲، همانطوری که مشاهده می کنید، فارس ها (۵ نفر از ۱۰ نفر) بیشتر از کردها (۳ نفر از ۱۰ نفر) تغییر قومیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده و در مقابل تنها یک نفر از ترک ها (۱ نفر از ۱۰ نفر) تغییر قومیت را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده است.
- در نمودار شماره ۱۳، همانطوری که مشاهده می کنید، ترک ها و کردها هر دوی به يك اندازه (ترک ها ۸ نفر و فارس ها ۸ نفر) و هر دو بیشتر از فارس ها (۵ نفر از ۱۰ نفر) تغییر زبان را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۱۴، همانطور که می بینید، تفاوت چشمگیری از لحاظ تعداد کسانی که تغییر اسم را در تعاملات خود در فضای مجازی تجربه کرده اند بین سه قومیت مشاهده نمی شود (ترک ها ۸ نفر، فارس ها ۹ نفر و کردها ۷ نفر).

نمودار شماره ۱۰ نمودار شماره ۱۱

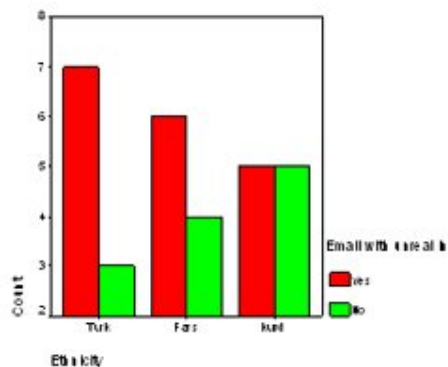
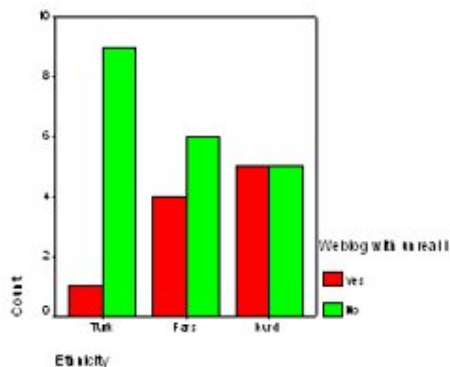

نمودار شماره ۱۲ نمودار شماره ۱۳

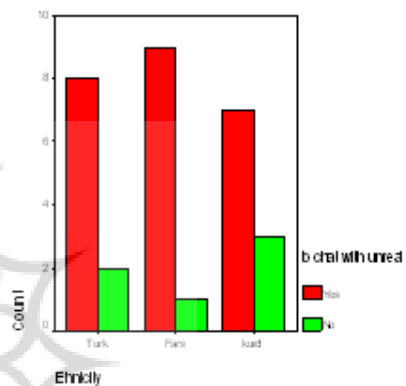
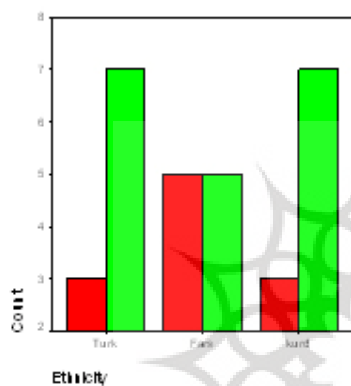

نمودار شماره ۱۴

- در نمودار شماره ۱۵ که به بررسی تأثیر متغیر قومیت بر تجربه ایجاد ایمیل با مشخصات هویتی غیر واقعی (مثلاً تغییر جنسیت، تغییر قومیت و غیره) می پردازد، همانطوری که ملاحظه می شود تفاوت قابل توجهی مشاهده نمی شود ولی به ترتیب ترك ها (۷ نفر) بیشتر از فارس ها (۶ نفر) و آنها نیز به نوبه خود بیشتر از کردها (۵ نفر) ایجاد ایمیل با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۱۶، همانطوری که می بینید کردها (۵ نفر) بیشتر از فارس ها (۴ نفر) و هر دو بیشتر از ترك ها (۱ نفر)، ایجاد وبلاگ با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.
- در نمودار شماره ۱۷، همانطوری که می بینید تفاوت برجسته ای بین سه قومیت از لحاظ تعداد افرادی که در هر قومیت چت کردن با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند، وجود ندارد (فارس ها ۹ نفر، ترك ها ۸ نفر و کردها هم ۷ نفر).
- در نمودار شماره ۱۸، همانطوری که ملاحظه می شود فارس ها (۵ نفر) بیشتر دو قومیت دیگر (کردها و تركها هر کدام ۳ نفر) ثبت نام با اطلاعات هویتی غیر واقعی را تجربه کرده اند.

نمودار شماره ۱۵ نمودار شماره ۱۶

نمودار شماره ۱۷ نمودار شماره ۱۸

تحلیل سنوالاتی باز

در این قسمت از مقاله به تحلیل سنوالاتی باز که در تحقیقات کیفی نقش مهمی را بازی می کند، می پردازم.

تحلیل پاسخ های داده شده به سنوالاتی:

سنوالاتی: به نظر شما چه نسبتی از افراد در فضای مجازی اینترنت هویت های "غیر واقعی" را اختیار می کنند؟
 دلیل این امر را در چه می دانید؟

این سنوالاتی از دو قسمت تشکیل شده است: قسمت اول سنوالاتی برای دستیابی به اطلاعاتی فراتر از نمونه تدوین شده است، چرا که افراد نمونه بر اساس مشاهدات و ارتباط با دیگر کاربران به درصدی اشاره کرده اند که در مجموع ما را با نسبت احتمالی کاربران استفاده کننده از هویت های غیر واقعی آشنا می کند. در پاسخ به این قسمت از سنوالاتی، بیش از نصف پاسخگویان یعنی ۱۹ نفر از آنان گفته اند که به نظر آنان "بیش از ۵۰٪" کاربران اینترنتی ایرانی از اطلاعات هویت غیر واقعی در تعاملات خود در فضای مجازی استفاده می کنند. که این درصد با خود نمونه ما نیز همخوانی دارد چرا که بیش از نصف کاربران اینترنتی نمونه ما حدود ۸۰ درصد (۲۵ نفر از ۳۰ نفر) نیز در تعاملات خود از اطلاعات هویتی غیر واقعی استفاده کرده بودند.

پاسخ های داده شده به قسمت دوم این سنوالاتی می توان به چهار دسته پاسخ های عمده با مفاهیم سرگرمی، در جستجوی هویت دلخواه و ایدال بودن، محافظه کاری و فرار از ساختارهای اجتماعی تقسیم کرد.

۱. سرگرمی: در این دسته از پاسخها، پاسخگویان اکثراً به جنبه سرگرمی و تفریحی انجام کارهای تغییر هویتی اشاره کرده اند. تعداد ۶ نفر از پاسخگویان که ۳ نفر آنان زن و ۳ نفر آنان مرد هستند، در پاسخشان به این مضمون اشاره کرده اند. پاسخگویان همگی دانشجوی مقطع لیسانس بوده و از رشته ها و گرایش های مختلف علوم اجتماعی هستند.

• مرد، دانشجوی رشته ارتباطات و فارس زبان می گوید که "به نظر من چون از این طریق هویت فرد مشخص نمی شود، او می تواند با دیگران راحت تر رابطه برقرار کند و به نوعی خود را سرگرم کند و یا برای بعضی ها ایجاد مزاحمت

کرد”.

- مرد، دانشجوی برنامه‌ریزی و رفاه اجتماعی و ترك زبان هم به طور مختصر اشاره می‌کند که افراد “برای شوخی کردن با دیگران وسر کار گذاشتن آنها، برای سرگرمی، و همچنین برای ارضاء حس کنجکاوی ” هویت های غیر واقعی برای خود ایجاد می کنند.
- زن، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان هم به طور خلاصه می‌گوید که “تمایل به گمنام بودن، برای تفریح وسرگرمی و برای برخی هم مانند من کسب تجربه از دلایل عمده انجام این کار است” .
- مرد، دانشجوی مردم شناسی و کرد زبان هم عقیده دارد “با استفاده از هویت‌های غیر واقعی افراد از محدودیت‌های که جامعه اعمال می‌کند فرار کرده و راحت‌تر به تعادل می‌پردازند می‌توانند برای سرگرمی هم که شده مدتی خودشان نباشند”.
- دیواسخگوی دیگر هم به دلایلی از قبیل: سرگرمی، پرکردن اوقات فراغت و سرکار گذاشتن دیگران اشاره کرده‌اند.

۲. در جستجوی هویت ایده‌آل و دلخواه بودن: این دسته از پاسخ‌ها همگی تقریباً به این موضوع اشاره دارند که افراد به این دلیل کل هویت خود یا بعدهایی از آن را تغییر می دهند که به طور غیر مستقیم از هویت خود راضی نبوده و از این طریق در پی هویت ایده‌آل و دلخواه خود هستند. این دسته از جواب ها شامل ۸ پاسخ با این مضمون می‌باشد:

- زن، دانشجوی ارتباطات و کرد زبان بر این باور است که “افراد با هویت‌های مختلف می‌توانند با افراد متفاوتی نقاط مشترک پیدا کنند و یا اینکه افراد د آرزوهای خود را در قالب يك هویت غیر واقعی به تصویر بکشند”.
- مرد، دانشجوی پژوهشگری و فارس زبان فهرست وار به موارد زیر اشاره می‌کند: “آرزوهای فردی، میل به تیپ ایده‌آل، جذاب بودن برای دیگران، خود کم‌بینی، و...”.
- زن، دانشجوی انسان‌شناسی و ترك زبان می‌گوید که “... چون از هویت خود راضی نیستند یا با استفاده از اطلاعات هویتی دیگر بیشتر مورد پسند دیگران واقع می‌شوند”.
- مرد، دانشجوی مردم شناسی و ترك زبان به طور خلاصه می‌گوید که “دلیل این امر این است که برخی هویت‌ها از طرف سایرین مورد پذیرش قرار نمی‌گیرند”.
- سایر پاسخگویان نیز به موارد مشابه موارد بالا اشاره کرده اند که به طور خلاصه عبارتند از: برای بروز چهره دلخواه از خود، انکا و اطمینان نداشتن به هویت واقعی خویشتن، دوست نداشتن واقعیت خود و کسب هویت دلخواه.

۳. برای محافظه کاری: این دسته از پاسخ‌ها هم به این موضوع اشاره دارند که افراد به دلیل محافظه کاری سعی می‌کنند که در موقعیت‌های مختلف اجتماعی از هویت‌های غیرواقعی استفاده کنند. تعداد این نوع از پاسخ‌ها نیز می‌باشد (۴ نفر زن، ۲ مرد).

- مرد، دانشجوی ارتباطات و فارس زبان عقیده دارد که “به دلیل ترسی که از کنترل و شناسایی هویت به دلیل فضای بسته فرهنگی - سیاسی که وجود دارد، افراد محافظه کاری به خرج داده و با هویت‌های غیرواقعی به فضای اجتماعی مجازی اینترنت ، پناه می آورند.
- مرد، دانشجوی برنامه ریزی و رفاه اجتماعی و کرد زبان می‌گوید که “احساس عدم امنیت در برابر ابراز عقاید و نظرات باعث گرایش افراد به استفاده از هویت‌های غیر واقعی شده و بدین وسیله افراد می‌توانند ناشناخته باقی بمانند”.
- زن ، دانشجوی ارتباطات و کرد زبان به طور خلاصه می‌گوید که “عدم اطمینان به فضای اینترنت باعث ترویج استفاده از هویت‌های غیر واقعی گشته است”.
- دیگر پاسخگویان نیز به موارد تقریباً مشابه اشاره کرده‌اند که د رذیل به طور فهرست وار می‌آید : ترس از لو رفتن هویت واقعی، برای محافظه کاری، برای ناشناس باقی ماندن و

۴. برای فرار از ساختارهای اجتماعی: این دسته از پاسخ‌ها به این موضوع اشاره دارند که افراد برای رهایی از قید و بندهای ساختارهای اجتماعی به فضای اینترنت پناه برده و با هویت‌های غیر واقعی به تعامل می‌پردازند. این دسته از پاسخ ها شامل ۵ پاسخ (۳ زن و ۲ مرد) می باشد.

- زن، دانشجوی برنامه‌ریزی اجتماعی و ترك زبان عقیده دارد که “علت عمده این کار فرار از محدودیت‌های عمیق جهان واقعی و همچنین تلاش برای تجربه روابط آزاد است”.
- زن، دانشجوی ارتباطات و فارس زبان: “افراد برای جبران و ارضای نیازهای واپس‌زده توسط عرفهای اجتماعی به فضای مجازی رو می‌آورند”.
- مرد، دانشجوی انسان شناسی و کرد زبان هم عقیده دارد که “یافت فرهنگی و اجتماعی دنیای واقعی افراد را محدود از کسب تجربه بسیاری از مسائل کرده است ولی این محدودیت‌ها بر فضای اینترنت حاکم نیست”.
- پاسخ‌ها ی دیگر نیز دارای مفهومی مشابه هستند از قبیل: احساس آزادی بیشتر در اینترنت، برای رهایی از قوانین دست و پاگیر اجتماعی.
- ۵ نفر از پاسخگویان هم (۲ نفر زن و ۳ نفر مرد) نظری در مورد گرایش افراد به استفاده از هویت‌های غیر واقعی نداده بودند .

تحلیل پاسخ‌های داده شده به سئوال ۱۵:

سئوال ۱۵: آیا شما امکان اختیار کردن مشخصات هویتی “غیر واقعی” در اینترنت را به عنوان يك معضل در نظر می‌گیرید؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید؟.....

پاسخ‌های داده شده به این سئوال رامی‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

دسته اول: شامل جواب هایی است که امکان اختیار کردن مشخصات هویتی غیر واقعی در فضای اینترنت را به عنوان معضل در نظر گرفته اند؛ این دسته از پاسخ ها شامل ۸ پاسخ (۵ زن، ۲ مرد) می باشند. در زیر نمونه هایی از توجیه پاسخ ها توسط پاسخگويان را می بینیم:

- زن ، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان ، پاسخ می دهد که "چه در دنیای واقعی و چه در دنیای مجازی دروغ و عدم صداقت يك معضل است و باعث بروز مشکلاتی برای بسیاری از افراد می شود".
- مرد، دانشجوی برنامه ریزی و رفاه اجتماعی و کرد زبان عقیده دارد که "این امر هنگامی تبدیل به معضل می شود که روابط اجتماعی دنیای مجازی مقدمه ای برای برقراری ارتباط در دنیای واقعی باشد".
- زن ، دانشجوی برنامه ریزی اجتماعی و فارس زبان نیز می گوید که "افراد زیادی وجود دارند که این مشخصات هویتی را باور می کنند و در صورت فاش شدن اطلاعات واقعی ضربه روحی و روانی می خورند".
- پاسخ های دیگر نیز به مواردی از قبیل: از بین رفتن اعتماد افراد به یکدیگر، از بین رفتن اعتبار روابط در دنیای مجازی، باعث ترویج دروغ گویی در جامعه واقعی نیز می شود و غیره اشاره کرده اند.

دسته دوم: پاسخ هایی که امکان اختیار کردن اطلاعات هویتی غیر واقعی را معضل ندانسته اند. ۱۹ نفر از پاسخگويان بر این عقیده هستند که ۷ نفر از آنان زن و ۱۲ نفر مرد هستند . در ذیل چند نمونه از این پاسخ ها را مشاهده می کنیم.

- مرد، دانشجوی برنامه ریزی اجتماعی و ترك زبان عقیده دارد که "امکان اختیار کردن هویت های غیر واقعی نشان دهنده آزادی و عدم قید و بندهای واقعی در فضای مجازی اینترنت است . افراد به میل خود به این فضای آزاد وارد می شوند و این را نمی توان يك معضل به حساب آورد".
- مرد، دانشجوی انسان شناسی و کرد زبان هم می گوید که "آزادی موجود در این فضا امکان فوق العاده ای برای ایجاد بحث و گفتگو در مورد موضوع هایی است که در جامعه واقعی ممنوع هستند".
- مرد ، دانشجوی ارتباطات و فارس زبان هم پاسخ می دهد "فضای مجازی اینترنت عرصه ای را فراهم می کند که در آن افراد می توانند آن کسی باشند که دوست دارند و این معضل نیست".
- زن، دانشجوی پژوهشگری اجتماعی و کرد زبان هم می گوید که "این دنیای مجازی به افراد فرصت می دهد تا از مشکلات و قید و بندهای دنیای واقعی فرار کنند".
- مرد، دانشجوی مردم شناسی و فارس زبان هم عقیده دارد که "گرایش اکثریت افراد به تغییر مشخصات هویتی خود نشان دهنده نیاز افراد به این امر است".
- مرد، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان پاسخ می دهد که "با هویت های غیر واقعی قدرت ارتباط برقرار کردن افراد بیشتر شده و در واقع تمرینی برای دنیای واقعی است".
- دیگر پاسخگويان هم به طور خلاصه به موارد زیر اشاره کرد: افراد در دنیای مجازی آزادی بیشتری را دنبال می کنند، افراد می خواهند از محدودیت های جهانی واقعی خلاص شوند، با هویت های غیر واقعی می توان راحت تر ابراز نظر کرد، هویت های غیر واقعی مکمل هویت های واقعی هستند، امری طبیعی است و مشکلی را بوجود نمی آورد و
- تنها ۳ نفر از پاسخگويان که همگی آنها زن هستند به این سنوالم پاسخ نداده اند.

تحلیل پاسخ ها داده شده به سنوالم ۱۶:

سنوالم ۱۶: آیا به نظر شما روابط بین فردی واقعی را می توان بین افراد مجازی اینترنت ایجاد کرد ؟..... برای پاسخ خود دلیل بیاورید ؟.....

پاسخ های داده شده به این سنوالم رانیز می توان در دسته تقسیم بندی کرد:

دسته اول: اعتقاد بر این است که می توان روابط بین فردی واقعی را بین افراد مجازی اینترنت برقرار کرد. ۸ نفر از پاسخگويان (۲ نفر زن ، ۶ نفر مرد) دارای این اعتقاد هستند:

- مرد، دانشجوی پژوهشگری و فارس زبان در پاسخ به این سنوالم می گوید که "افراد بعد از مدتی که از هویت های غیر واقعی استفاده کنند، خسته شده و به استفاده از هویت های واقعی خود روی می آورند که در آن صورت روابط بین فردی دنیای واقعی حکم فرما می شود".
- زن، دانشجوی ارتباطات و کرد زبان هم عقیده دارد که "با استفاده از ابزارهایی مانند دوربین شبکه ای و میکروفون می توان تا حدودی امکان اختیار کردن هویت های غیر واقعی را محدود کرد و روابط مجازی را به روابط واقعی نزدیک کرد".
- مرد، دانشجوی پژوهشگری و ترك زبان هم می گوید "با ترویج و تبلیغ فرهنگ صداقت و و تشویق افراد به اینکه از هویت خودشان استفاده کنند می توان از تمایل افراد به استفاده از هویت های غیر واقعی کاست".
- پاسخ های دیگری که به این پرسش پاسخ مثبت داده اند مبهم بوده و واضح نیستند. لذا به سه پاسخ بالا اکتفا می کنیم.

دسته دوم: در این دسته از پاسخ ها اعتقاد بر این است که نمی توان روابط بین فردی دنیای واقعی را در بین افراد مجازی اینترنت برقرار کرد. این دسته شامل ۲۱ (۱۲ نفر زن و ۹ نفر مرد) پاسخ می باشد. دلایلی که پاسخگويان در این دسته ارائه می کنند به طور نمونه از قرار زیر هستند:

- زن، دانشجوی برنامه ریزی و فارس زبان بر این باور است که "فضای مجازی اینترنت با دنیای واقعی تفاوت بسیار دارد هیچ وقت به طور کامل نمی توان روابط بین فردی دنیای واقعی را به دنیای مجازی وارد کرد".
- زن، دانشجوی ارتباطات و کرد زبان هم در پاسخ به این سنوالم می گوید که "روابط بین فردی واقعی تفاوت اساسی با روابط مجازی دارد از این حیث که روابط واقعی بر اساس منطق شناخت استوار است، در حالی که روابط مجازی بیشتر جنبه سرگرمی و تفریح دارد".

- مرد، دانشجوی پژوهشگری و ترك زبان اعتقاد دارد که روابط مجازی اینترنت نیاز به اعمال محدودیت‌های روابط دنیای واقعی ندارند و اینگونه محبوب‌تر هستند.
- زن، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان هم‌گوید که "خیر نمی‌توان، زیرا در فضای مجازی بیشتر افراد تمایل دارند تا گمنام باقی بمانند".
- پاسخ‌های دیگر پاسخگویان نیز به طور خلاصه از فرار زیر است:
- افراد خود پذیرای روابط بین فردی واقعی در اینترنت نخواهند بود و
- این امر به طور کامل امکان‌پذیر نیست و
- روابط بین فردی مجازی با ویژگی غیر واقعی بودن بیشتر ملموس است....
- به دلیل عدم اطمینان و امنیت کافی در فضای مجازی و اینکه فضای مجازی اعتبار کافی را ندارد.

تحلیل پاسخ‌های داده شده به پرسش ۱۷:

سؤال ۱۷: ارزیابی کلی شما از تعامل در دنیای مجازی اینترنت در مقایسه با تعامل در دنیای واقعی چیست؟ پاسخ‌های داده به این سؤال را در دوگروه کلی با مضمون‌های ارزیابی مثبت به معنای داشتن دیدی مثبت نسبت به تعامل در دنیای مجازی و ارزیابی منفی به معنای داشتن دیدی منفی نسبت به تعادل در دنیای مجازی، می‌توان فرار دارد.

ارزیابی مثبت: این دسته از پاسخ‌ها که شامل ۲۳ پاسخ می‌باشند (۱۰ نفر زن و ۱۳ نفر مرد)، اکثریت به مثبت و فایده مند بودن وجود تعاملات در فضای مجازی اشاره کرده‌اند که در زیر به مواردی اشاره می‌شود:

- مرد، دانشجوی برنامه‌ریزی اجتماعی و ترك زبان به این سؤال اینگونه پاسخ می‌دهد که "در کل می‌تواند گفت که رابطه مجازی در دنیای اینترنت مکمل تعاملات افراد در دنیا واقعی است به عنوان مثال در بعضی موارد که افراد از یکدیگر دور بوده و امکان تعامل واقعی در فضای واقعی وجود ندارد، آنها می‌توانند این تعامل را به راحتی در دنیای مجازی برقرار کنند".
- مرد، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان هم می‌گوید "تعامل در دنیای مجازی محدودیت‌های دنیای واقعی را ندارد و می‌تواند به افراد کمک کند تا در کنار تعامل در دنیای واقعی و محدود، ارتباطات نامحدود را هم تجربه کنند".
- مرد، دانشجوی مردم‌شناسی و كرد زبان هم عقیده دارد که "در بعضی مواقع افراد دوست دارند که خودشان نباشد در این وضعیت می‌توانند به تعاملات دنیای مجازی پناه ببرند".
- زن، دانشجوی مردم‌شناسی و فارس زبان هم بر این باور است که "در بعضی موارد روابط و تعاملات مجازی کارسازتر و مفیدتر است و در بعضی موارد روابط واقعی".
- مرد، دانشجوی ارتباطات و فارس زبان، پاسخ می‌دهد که "روابط مجازی درجه فرصتهای ارتباطی را افزایش داده است، اما مناسب‌تر آن است که با روابط و تعاملات واقعی همراه باشند".
- دیگر پاسخ‌ها نیز به مواردی با مضامین مشابه بالا اشاره کرده‌اند که در ذیل به طور خلاصه می‌آیند: تعامل در هر دو و فضا لازم است، برای بحث و گفتگو در مورد موضوعات حساس مانند مسائل سیاسی تعامل در فضای مجازی بهتر است، دایره تعاملات در فضای مجازی بالامی‌رود و
- ارزیابی منفی:** این دسته از پاسخ‌ها شامل ۶ پاسخ (۴ زن و ۲ مرد) می‌باشند، که در آنها به منفی و مضر بودن تعامل در فضای مجازی اشاره داشته‌اند:
- زن، دانشجوی ارتباطات و ترك زبان اشاره می‌کند که "افراد در دنیای مجازی به دروغ گویی و هویت‌های غیر واقعی خود عادت کرده و در دنیای واقعی مشکل ساز می‌شوند".
- زن، دانشجوی برنامه‌ریزی و رفاه اجتماعی و فارس زبان نیز عقیده دارد که "تعامل در دنیای واقعی بسیار بهتر از تعامل در دنیا واقعی است چرا که در آن تعاملات بر اساس شناخت انجام می‌گیرد و لذا مشکلات کمتری برای افراد پیش می‌آید".
- پاسخگویان دیگر نیز به مواردی اینچنین از قبیل: رواج انسان‌های چند شخصیتی در دنیای واقعی، بوجود آمدن حس عدم اطمینان در دنیای واقعی و غیره اشاره کرده‌اند.

نتیجه گیری

از تحلیل‌های مطرح شده در این تحقیق می‌توان به یکسری نتیجه‌گیری‌های کلی دست یافت. از جمله اینکه هر دو متغیر مستقل "جنسیت" و "قومیت" در اکثر موارد بر متغیرهای وابسته مورد نظر این تحقیق یعنی تغییر جنسیت، تغییر قومیت، تغییر ملیت و تغییر زبان در تعاملات اینترنتی تأثیرگذار هستند، ولی در مواردی هم مانند تأثیر متغیر مستقل "جنسیت" بر متغیر وابسته "تغییر اسم" و یا تأثیر متغیر متغیر "جنسیت" بر متغیر وابسته "تجربه چت کردن با مشخصات هویتی غیر واقعی در فضای مجازی اینترنت" در نمونه مورد بررسی بی اثر عمل کرده است. همچنین با مقایسه ظاهری نمودارهای نشان‌دهنده تأثیر دو متغیر مستقل "جنسیت" و "قومیت" بر متغیرهای وابسته مورد نظر این تحقیق، می‌توان به این نتیجه رسید که تأثیر متغیر مستقل "قومیت" بیشتر و شدیدتر بوده است. در بخش تحلیل سنولات باز هم این نتایج کلی قابل برداشت است:

۱. همانطوری که در این مقاله ادعا شده بود، نتایج بررسی نمودارها نشان داد که اکثریت کاربران اینترنتی نمونه (۸۰٪) در تعاملات اینترنتی خود تغییر بعد یا کل هویت خود را تجربه کرده بودند. و بر اساس دلایلی که افراد در پاسخ‌های داده شده به سؤال ۱۴ اظهار کرده بودند می‌توان این نتیجه را گرفت که موثرترین علت و سبب برای تمایل افراد به استفاده از اطلاعات هویتی غیر واقعی در تعاملات اینترنتی این است که "افراد با این کار در جستجوی هویت ایده آل و دلخواه هستند" و این نتیجه‌گیری با توجه این نکته است که هشت پاسخ یعنی تعداد بیشتری در مقایسه با دیگر مضمون‌ها به این مضمون اشاره کرده‌اند. سرگرمی، محافظه‌کاری، و فرار از ساختارهای اجتماعی

به ترتیب از دیگر انگیزه‌هایی بودند که کاربران به طور مستقیم و یا ضمنی به آنها اشاره کرده بودند.
۲. اکثریت افراد (در این تحقیق ۱۹ نفر از ۳۰ نفر) امکان اختیار کردن مشخصات هویتی غیر واقعی را يك معضل نمی دانند.

۳. اکثریت کاربران اینترنتی (در این تحقیق ۲۱ نفر از ۳۰ نفر) عقیده دارند که نمی توان روابط بین فردی واقعی را در فضای مجازی اینترنت برقرار کرد.

۴. اکثریت کاربران (در این تحقیق ۲۳ نفر از ۳۰ نفر) ارزیابی مثبتی را از تعامل در دنیای مجازی اینترنت داشتند. امروزه اصولاً تکنولوژی‌ها با ورود خود به جوامع در حا گذار به سوی توسعه یافتگی و نوگرایی، تحولاتی را در عرصه تعاملات اجتماعی و همچنین در عرصه ارزشهای فرهنگی باعث می شوند. اما در برابر این تحولات در جوامعی مانند جامعه ایران در مقابل این پدیده مقاومت‌هایی صورت می گیرد. همانطوری در تحلیل پاسخ‌های کاربران در سه قومیت متفاوت ایران نیز مشاهده شد، اقلیتی از کاربران (۲۰٪) وجود داشتند که به عنوان مثال با عدم استفاده از هویت‌های غیر واقعی در برابر این تغییر رفتاری مقاومت نشان داده بودند. و یا اقلیتی (۱۱ نفر از ۳۰ نفر) بر این باور بودند که امکان اختیار کردن مشخصات هویتی غیر واقعی يك معضل است. و دست آخر اینکه اقلیتی وجود داشتند که ارزیابی آنها از تعاملات در دنیای مجازی منفی بود. شاید بتوان علت وجود دیدگاههای مختلف کاربران اینترنتی ایرانی در برابر یک پدیده واحد یعنی پیدایش جهان مجازی در کنار جهان واقعی را در عمیق و ریشه دار بودن ارزش‌ها و باورهای قوی قومیت‌های ساکن در ایران جستجو کرد. این مبحث می تواند موضوع تحقیقات آتی قرار بگیرد.

منابع

منابع فارسی

رابرتسون، رولاند. (1380). جهانی شدن- تئوری‌های اجتماعی و فرهنگ جهانی. ترجمه کمال یولادی. تهران: نشر ثالث

منابع انگلیسی

- Bel, David (2001). An Introduction to Cybercultures. London and New York: Routledge.
Giddens, Anthony (1991). Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age. Cambridge: Polity Press.
Goffman, Erving (1959). The Presentation of Self in Everyday Life. Garden City, N.Y.: Doubleday.
Marshal, Gordon (1998). Dictionary of Sociology. Oxford: Oxford University Press.
Mathews, Gordon (2000). Global Culture / Individual Identity. London and New York: Routledge.
Slevin, James (2000). The Internet and Society. Cambridge: Polity Press.
Wehmeier, Sally (2002). (ed.). Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford: Oxford University Press.
Woodward, Kath (2002). Understanding Identity. London: Arnold Press.

websites

<http://en.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=identity&fulltext=Search> (accessed May 20, 2006)